

ДОБРОТОЉУБЉЕ

Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ (251-356) Египат Ἅγιος Αντωνίου ο Μέγας (=Ајос Антониос о Мегас)

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ - I - ПОУКЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АНТОНИЈА О ЖИВОТУ У ХРИСТУ, ПРЕУЗЕТЕ ИЗ ЖИВОТОПИСА КОЈИ ЈЕ САСТАВИО СВЕТИ АТАНАСИЈЕ И ИЗ 20 ПОСЛАНИЦА И 20 СЛОВА ПРЕПОДОБНОГА (42-82)

42. У свим словесним створењима, била мушка или женска, налази се орган љубави, којим су у стању обухватити и Божанско и човечанско. Божији, то јест духовни, воле Божанско, а телесни воле телесно. Први чисте своја срца од сваке нечистоте и од дела овог пролазног света. Омрзнувши и свет и своју сопствену душу и носећи крст, они иду за Господом, у свему вршећи Његову вољу. Због тога се у њих усељава Бог, даје им сладост и радост, које душу хране и обнављају. Као што дрвеће не може да расте ако се не залива природном водом, тако ни душа не може да напредује без Небеске сладости. Само оне душе које су примиле Духа и које су напојене Небесном сладошћу могу да расту.

43. Говорите да сте грешници и оплакујте све што сте учинили у стању немарности. Због тога ће благовољење Господње бити са вама и деловаће у вама. Јер Он је благ и отпушта грехе свих који Му се обраћају, ма ко они били, и то тако да их више ни не помиње. Ипак, Он хоће да се помиловани сами сећају опроштаја грехова које су до тада учинили, како се не би десило да, заборавивши, опет у свом понашању допусте нешто због чега ће бити дужни да дају одговор и за она сагрешења која су им већ били опроштена, као што се десило са слугом коме је господар опростио сав дуг који му је био дужан. Јер, кад је, заборавивши на милост, неправедно поступио са другим слугом, господар је од њега тражио читав претходни дуг који му је већ био опроштен. То се десило стога што се није сажалио над другим слугом и што му није опростио сто динара, суму која је била ништавна у поређењу са оном која је њему опроштена (**Матеј 18, 23**). Погледајмо и на Давида пророка. Чим га је пророк Натан изобличио за грех са Уријином женом и за грех који је са самим Уријом учинио, он се одмах покајао и смирио. Због тога му је пророк Натан рекао: „Већ ти је Бог отпустио грехе твоје“ (**2. Самуилова 12, 13**). Међутим, Давид их није заборавио, иако је добио опроштај, већ је спомен на њих предао и потомству. То је остављено на спомен свим поколењима, од рода у род. „Научићу безаконике путевима Твојим“ (**Псалом 51, 13**), говори он, како би се сви грешници научили из његовог примера и како би се, слично њему, кајали због грехова својих, никада их не заборављајући, чак и кад добију опроштај. Слично је рекао Сам Бог преко пророка Исаије: „Ја сам Онај Који заглађује грехе твоје, и нећу их поменути. Помени их ти“ (**Исаија 43, 25-26**). Он је и преко пророка Јеремије рекао: „Обрати Ми се доме Израиљев... и нећу утврдити лице Своје на вама, јер сам милостив. Нећу се гневити на вас до века. Само види безакоње своје, јер си преступила Господу, Богу

своме, и развратила си путеве своје“ (**Јеремија 3, 12-13**). Према томе, грехе које нам Господ отпушта ми смо дужни да задржавамо и да их се увек сећамо, обнављајући и кајање за њих.

44. Пуно је славе духовно подвижништво, али има много противника. Ко жели у њему бити савршен, не треба да робује ничем рђавом. Онај ко је роб било чему рђавоме, налази се далеко од граница савршенства.

45. По Своме недостижном смирењу, Господ наш Исус Христос је Своје Божанство покрио човечством. Тако да су сви на Њега гледали као на човека, иако није био само човек, него Бог Који се очовечио, као што је писано: „Слово постаде тело и настани се међу нама“ (**Јован 1, 14**). Међутим, Господ Својим оваплоћењем, које Му је било неопходно ради домостроја нашег спасења, није изишао изван Свога Божанства.

46. Многи у глупости својој говоре: „Ми смо такође видели Господа Исуса Христа, као и апостоли.“ Међутим, они су се заплели у самообману и превару, и немају очи да виде Господа, као што су Га видели апостоли. Апостол Павле је видео Господа као што су Га видели апостоли који су били с Њим и који су поверовали у Њега у време кад је ходио по земљи, опкољен гомилама света који је на Њега гледао као на човека. Видевши Га очима и поверовавши да је Он Бог, крвоточива је са вером додирнула крај Његове хаљине и одмах оздравила од дуге болести. Он је питао: „Које то што Ме се дотаче“, не због тога што није знао, него да би открио њену веру. Апостол Петар је одговорио: „Народ те опколио и гура Те, а Ти говориш: 'Ко је то што Ме се дотаче?'“ Међутим, жена је сама казала и признала да се исцелила. Тада јој је Господ рекао: „Вера твоја спасла те је... иди у миру“ (**Лука 8, 45-48**). Видели су Господа и Пилат, и Ана, и Кајафа, али као и сви остали који су гледали на Њега без вере, а не као што су Га видели апостоли. Због тога нису имали никакве користи што су Га видели. Апостол Павле Га је видео очима свога срца и својом јаком вером, као што Га је видела крвоточива, која је с вером дотакла Његове хаљине и добила исцељење.

47. Кад у телу престане да царује грех, у души се јавља Бог и чисти је заједно са телом. Ако, пак, царство греха живи у телу, човек не може видети Бога, јер се његова душа налази у телу, и у њој нема места за светлост којом се види Бог. Давид каже: „У Твојој светлости ћемо видети светлост“ (**Псалом 36, 9**). Шта представља та светлост у којој човек види светлост? То је она светлост коју Господ наш Исус Христос помиње у Јеванђељу. Њоме човек треба да буде осветљен и да нема никаква тамна уда (**Лука 11, 36**). Господ је такође рекао: „Нико не зна Сина до Отац, нити Оца ко зна до Син и ако коме Син хоће казати“ (**Матеј 11, 27**). Син, пак, не открива Оца Свога синовима таме, него онима који бораве у светлости, и који су синови светлости, чије очи срца је просветио познавањем заповести.

48. У Псалму пише: „Проћи ћу до дивног насељеног места, чак до дома Божијег“ (**Псалом 42, 5**). То 'проћи ћу' означава дуготрајно пролажење и указује на извршени раст душе. Ту се она већ приближила Богу, док је раније њен пут био још врло удаљен од Њега. Немојмо се чудити што је наш пут врло удаљен - ми се налазимо у духовном детињству. Видимо да је и оном великом пророку Илији било речено: „Устани, једи и пиј и окрепи се, јер је твој пут још дуг“ (**1. Царевима 19, 7**), а он хођаше ка боговиђењу. О тој дужини је и Давид рекао: „Ко ће ми дати голубија крила да полетим и починем“ (**Псалом 55, 6**). Због тога овај пут треба проhodити са пажњом и ревношћу, а не са немарношћу, ослабљеношћу и лењошћу. Учитељ васељене, Павле, нам саветује: „Тако трчите да... добијете“, и додаје: „Изнауравам тело своје и савлађујем га“ (**1. Коринћанима 9, 27**). Трчимо, дакле, док имамо времена у овом телу, како бисмо достигли савршенство које је достигао сам апостол Павле, који говори: „Добар рат ратових, трку заврших, веру одржах. Сад ме чека венац правде“ (**2. Тимотеју 4, 7-8**).

49. Као што тело, док у њему борави душа, пролази кроз три узраста, наиме: младост, зрелост и старост, тако и душа, скривена у телу, пролази кроз три узраста, наиме: почетак вере, напредак у вери и савршенство. У првом, почињући да верује, душа се рађа у Христу, као што се говори у Јеванђељу. Свети Јован апостол нам је навео обележја тог новог рођења, као уосталом и средњег стања и савршенства, говорећи: „Пишем вам, дечице... пишем вам, младићи... пишем вам, оци“ (**1. Јованова 2, 12-14**). Он не писао телесним пријатељима, него верујућим, изображавајући три стања која проходе они који стреме ка духовној области, то јест да достигну савршенство и удостоје се пуноте благодати.

50. Онај ко заволи духовни живот треба да подражава Јосифову чистоту и уздржање. Дужан је да почне да се доводи у ред сагледавањем и да се наоружа против свих рђавих похота, које су снажне услед подршке непријатеља, о коме Јов говори: „Снага је његова у бедрима његовим, и сила је његова у мишићима стомака“ (**Јов 40, 11**). Због тога је свако ко се подвизава и наоружава против ових телесних похота, које се обично разгоревају од претеране хране и пића, дужан да опаше бедра своја строгим уздржањем, како би истрајао у чистоти. Написано је да је анђео, који се борио са Јаковом, снажно стегнуо жилу његовог стегна, услед чега је увенуло и ослабило његово тело, а он назван Израил, то јест онај који види Бога (**1. Мојсијева 32, 25-32**). На исти начин

и ми треба да учинимо да увене наше тело, како бисмо умртвили и угасили похоту. Јер, увенуће тела нам даје могућност да дођемо до савршенства у врлини чистоте. Душа постаје снажна када је тело измождено. И тако, стањимо тела своја како бисмо имали снаге да се држимо у поретку. Јер, уколико савладамо тело и предамо га у ропство души, телесне помисли ће бити умртвљене. Љубав према телесним помислима јесте непријатељство према Богу. Њихово умртвљење се остварује преко умртвљења тела. Тада ће се душа просветити и постати храм Божији. Истински духовни подвижник је онај који се стара да је чист у свим удовима својим. Он је онај који је обучио своја чула и који им не дозвољава да владају њиме. Он их држи на узди и великом чистотом их подводи под иго Господње. Он својим очима не дозвољава да виде шта лоше, или да са жељом гледају на жену; својим ушима не дозвољава да слуша осуђивање, или ђаволске савете и помисли које подмећу ђаволи; на своја уста полаже печат, а језику не даје да говори празне речи; руке своје пружа на вршење прекрасних дела милосрђа и помоћи; његове ноге су брзе на испуњење речи Господњих: „И ако те ко потера једну миљу, иди с њим две“ (**Матеј 5, 41**); стомак свој и груди држи тако да не падне на земљу и да не почну да пузе слично змији, која гамиче на свом стомаку и грудима. Такав је, братијо, изглед живота подвижника.

51. Свако ко жели да буде истински духован подвижник треба да се постара да се удаљи од бучне гомиле и да јој се не приближава, како би и телом и умом и срцем био изван смућења и људског вртлога. Јер где су људи, тамо је и смућење. Господ наш нам је показао пример удаљавања од људи и усамљивања тиме што је Сам засебно одлазио на гору ради молитве. У пустињи је Он, такође, победио и ђавола, који се усудио да са Њим ступи у борбу. Свакако, Он је могао да га победи и усред мноштва, али је то учинио у пустињи да би нас научио да је у усамљености и безмолвију лакше победити непријатеља и постићи савршенство. Ни Своју славу Господ није показао Својим ученицима међу људима, него тек пошто их је извео на гору. И Јован Претеча је био у пустињи све до дана свог јављања Израиљу. У свету нас непријатељ лакше притешњава својим оруђима, и спољашњим и унутрашњим. Ту он преко неких људи које је привукао и који су му послушни, као преко помоћника и сарадника, води борбу против верних: нека бестидна жена може код њега бити веома снажно оружје које широко распростире своје варљиве замке. Када је видео четири животиње које су показивале славу Божију, Језекиљ није био у граду или селу, већ напоље на пољу, јер му је Бог рекао: „Изађи у поље и видећеш славу Моју“ (**Језекиљ 3, 22**). И уопште, виђења и откривења такве врсте била су светима показивана једино на горама и у пустињама. Знајући како је Богу угодна усамљеност, пророк Јеремија је такође рекао: „Благо човеку који од младости узме јарам свој, седне усамљен и заћути“ (**Плач Јеремије 3, 27-28**). Знајући, опет, добро колико штете може људска врева да нанесе онима који хоће да угоде Богу, он се није суздржао, већ је рекао: „Ко ће ми дати последње станиште у пустињи, да оставим људе своје и да одем од њих?“ (**Јеремија 9, 2**). И пророк Илија се удостојио да храну добија од анђела у пустињи, а не усред народне гомиле, не у граду или селу. Све ово и слично што је било са светима, написано је ради тога да бисмо се убедили да подражавамо оне који су волели усамљеност, зато што она и нас може привести Богу. Због тога се старајте да се утврдите у њој као што треба, да би вас привела виђењу Бога, што и јесте духовно сагледавање.

52. Хоћу да вам кажем на шта личи душа у коју се уселио огањ Божански. Слична је двокрилој птици која се уздиже по небесном ваздуху. Од свих створова само птице имају крила као нешто нарочито. А крила душе која се повинује Богу састоје се од чежње огња Божијег, којим се она уздиже горе, к Небу. Уколико се лиши ових крила, она нема силе којом би се уздигла у висину, јер нема удела у огњу који уздиже у висину, и постаје слична птици која, лишена својих крила, више не може да лети. Осим тога, душа човечија личи на птицу још и у том смислу што је топлота средство рађања птица. Јер, уколико птице не загревају јаја, неће се излећи живи пилићи, будући да они другачије не могу да се пробуде у живот осим топлотом. Тако и Бог обухвата и загрева душе које су Му послушне, побуђујући их на духовни живот. Видећи тако да је душа која се прилепљује уз Бога и која Му је послушна, слична птици којој је топлота извор постојања, никако немојте себи дозволити да се лишите овога огња. Знајте да су вам због тог огња који вам се од Бога дарује, од ђавола припремљене многе борбе са циљем да га се лишите. Јер он добро зна да вас не може победити све док је у вама тај огањ.

53. Противите се ђаволу и старајте се да распознате његове замке. Он своју горчину обично скрива под видом сласти, како не би био откривен. Он припрема разне привидности, лепе на изглед, али сасвим другачије по дејству, да би заварао срца ваша лукавим опонашањем истине, која је иначе привлачна. Ка томе је усмерена сва његова вештина, то јест да се свима силама одупре свакој души која добро служи Богу. Демон души нуди многе страсти, како би њима угасио божанствени огањ у којем је сва сила. Велики успех постиже он помоћу телесног покоја и онога што је са њим повезано. Најзад, ако види да се верни од свега тога чувају, да ништа не примају од њега, нити дају каквог знака да ће га икад послушати, он са стидом одступа. Тада се у њих усељава Дух Божији, дајући им спокојство или мир у свим делима њиховим. И само ношење јарма Божијег постаје им слатко, по речима Јеванђеља: „Наћи ћете покој душама својим“ (**Матеј 11, 29**). Они имају покој иако су узели и носе иго Његово. Тада постају неуморни како у вршењу врлина, тако и у вршењу послушања и ноћних бдења; више се не гневе због људских увреда и не боје се ни човека, ни звера, ни каквог духа, зато што радост Господња пребива у њима дан и ноћ, оживљавајући њихов разум и хранећи их. Том радощу душа расте и постаје погодна за све или савршена. У тој радости се и узноси на Небо.

54. Видимо да дете расте примајући у почетку само мајчино млеко, а затим другу какву мекану храну, и најзад сваку храну коју обично употребљавају људи. Тако оно постаје снажно, храбро, и његово срце смело излази у сусрет непријатељима који хоће да га нападну. Међутим, ако га у детињству снађе каква болест, његова исхрана и јачање нису довољно успешни, због чега постаје слабо и сваки га непријатељ савлађује и побеђује. Да би оздравило и добило моћ да одоли непријатељу, треба да нађе помоћ и бригу искусног лекара. Тако и душа човечија, у којој нема радости Божије, осећа слабост и прима многе ране. Стога она треба да се постара да нађе Божијег слугу, који има искуства у духовном лечењу, и да му приђе са преданошћу. Он ће је прво исцелити од страсти, а затим васкрснути и научити како ће, уз помоћ Божију, задобити радост која је њена права храна. Тада ће се она успротивити својим непријатељима, злим духовима, и победити их, а њихове савете згазити, и узрадовати се савршенијом радошћу.

55. Чувајте се од савета злог ђавола који прилази као правдољубив, како би вас преварио и обмануо. Макар вам пришао и у облику светлог анђела, не верујте му и не слушајте га. Он верне обично очарава привлачном спољашношћу наводне истине. Несавршени не познају та његова лукавства ни оно што им упорно подмеће. Савршени их, пак, знају, као што вели апостол: „А јака храна је за савршене, чија су чула навиком извежбана за разликовање и добра и зла“ (**Јеврејима 5, 14**). Њих непријатељ не може преварити. Међутим, верне, који су непажљиви, он лако хвата и обмањује својим наводно слатким мамцем, слично рибару који рибу лови помоћу оштре удице покривене мамцем. Риба не зна да је удица покривена мамцем, него допливава, гута мамац и пада у плен. Кад би риба знала да ће тим мамцем бити уловљена, без сваке сумње му се не би приближила, већ би бежала од њега. На исти начин и несавршене вернике, као што смо рекли, непријатељ лови, и то из потпуно истих разлога, као што говори Соломон: „Неки се пут човеку чини прав, иако његов крај гледа у адово дно“ (**Приче Соломонове 16, 25**). И код пророка Амоса пише: „Шта видиш Амосе?“ Он је одговорио: „Сасуд (=замку) за ловљење птица“ (**Амос 8, 2**). Из страха да не буде ухваћена на земљи, птица лети ваздухом и прави себи гнездо ради одмора и сна на највишим местима. Ту она спава безбрижно, знајући да је нико не може достићи и ухватити. Међутим, познато је како се ловац много довија да је превари: долази до тог места, разастире мреже и баца зрневље на видна места. Том храном он мами птицу са висине, те она слеће и постаје плен. На сличан начин делује и ђаво, ловећи неискусне Хришћане својим подвалама, и збацујући их са њихове висине. Тако је он урадио кад се сакрио у змију и казао Еви: „Нећете ви умријети... у онај дан кад окусите, отвориће вам се очи, па ћете постати као богови“ (**1. Мојсијева 3, 4-5**). Чувши те речи, Ева му се предала срцем, мислећи да је то истина. О томе није размислила као што је требало. Она је окусила плод и дала и Адаму да проба и њих је задесила велика несрећа: обоје су пали са своје висине. Тако ђаво поступа са несавршеним Хришћанима који се, не разликујући добро од зла, управљају по својим склоностима, задовољавајући се својим расуђивањем и мишљењем. Мислећи да су достигли савршенство, и да су стекли благослов отаца својих, они не сматрају да је потребно да питају своје савршене оце који умеју да разликују добро од зла, већ иду за жељама свога срца. Такви су слични птицама које су саградиле гнездо на висини, па затим слетеле на земљу, пале у замку и постале плен. Слично се дешава и њима, јер у својој самоуверености дејствују увек по наклоности свог срца и испуњавајући своје жеље, не слушајући своје оце и не саветујући се са њима. Ђаво им стога намешта разна виђења и привиде, пунећи њихово срце гордошћу. Понекад им ноћу даје снове који се дању испуњавају, како би их погрузио у већу прелест. И још више: понекад им ноћу показује светлост тако да место на коме се налазе постаје обасјано. И много другог сличног чини, чак и наводна чуда. Све он то чини да би они били спокојни у вези са њим, мислећи да је анђео и да га приме. Чим га приме на тај начин, он их сурвава са висине помоћу духа гордости који је њима овладао. Он се стара да их држи у убеђењу да су духовно постали велики и славнији од других, и да немају више потребе да се обраћају својим оцима и да их слушају. Они су, међутим, по Писму, слични сјајном грожђу које је незрело и опорно. Поуке отаца њима су тешке, зато што су уверени да већ сами све знају.

56. Знајте насигурно да нећете моћи ни да напредујете, ни да узрастете, ни да постанете савршени, нити да јасно разликујете добро од зла, уколико се не будете повињавали својим оцима. Оци наши су и сами тако поступали: повињавали су се оцима својим и слушали њихове поуке. Због тога су напредовали, узрасли и постали учитељи, као што је написано у Премудрости сина Сирахова: „Не одвајај се од повести стараца, јер су они научили од отаца својих. Од њих ћеш се научити разуму и у потребно време дати одговор“ (**Премудрости Исуса, сина Сирахова 8, 11-12**). И тако, ви сте дужни да подражавате оне који су били послушни својим оцима, и у свему их слушали. Њих су оци, уз помоћ Божију, научили свему чему су се сами научили од својих отаца. То су и предали својим послушним синовима. Тако је Исаак слушао Авраама, Јаков Исаака, Јосиф Јакова, Јелисеј Исаију, Павле Ананију, Тимотеј Павла. Сви они и њима слични слушали су своје оце и испуњавали њихову вољу, следујући њихове савете. Стога су познали истину, научили се правди и најзад се удостојили Духа Светог, поставши проповедници истине у свему, као што је написано код пророка Језекиља: „Поставих те за стражара дома Израиљева, да чујеш реч из уста мојих и да им запретиш од мене“ (**Језекиљ 3, 17**). Према томе, ако желите да напредујете и да потпуно узрастете, да постанете безметежни у срцу свом и да ни у чему нисте исмејани од врага, повинујте се оцима својим и у свему их слушајте. На тај начин никада нећете пасти.

57. Ја Хоћу да вам укажем на једно дело које једино може да утврди човека у добру и да га одржи у таквом стању од почетка до краја: „Љубите Бога свом душом својом, свим срцем својим и свим умом својим“ (**Матеј 22, 37** и **Марко 12, 30** и **Лука 10, 27**), „и Њему јединоме служите“ (**Матеј 4, 10** и **Лука 4, 8**). Тада ће вам Бог дати велику силу и радост, и сва дела Божија биће вам слатка као мед. Сви телесни напори, умна занимања и бдења, и уопште, цео јарам Божији, биће вам лак и слadak. Из љубави, уосталом, понекад Господ попушта и изненађења на људе, да се не би величали, него да би истрајали у подвигу. Тада, уместо храбрости, они осећају тешкоће и слабост, уместо радости - тугу, уместо спокојства и тишине - узбуђење, уместо сладости - горчину. То и много друго слично бива онима који љубе Господа. Али, борећи се са тиме и побеђујући, они све више јачају. Када, најзад, у свему победе, Дух Божији почиње у свему да их прати. Тада немају више ничега рђавог да се плаше.

58. Дух Свети непрестано веје најпријатнијим и најслађим благоухањем, које не може да се изрази људским језиком. И ко познаје ову пријатност Духа и Његову сладост, осим оних који су се удостојили да се Он усели у њих? Дух Свети улази у душе покајника, и то после много уложеног труда. Много сличног видимо и у овом свету: драго камење се не налази без великих напора. Свети су тражили овог Духа и налазили Га. Он је онај многоцени бисер о коме се говори у Јеванђељу у причи о трговцу, који је, тражећи добре бисере, наишао на један многоцени бисер, продао све и купио га (**Матеј 13, 45-46**). О Њему се говори и у причи о благу у скривеном пољу, које је нашао један човек, поново га сакрио, те отишао и продао све своје да би купио то поље (**Матеј 13, 44**). Искушења ни на кога тако не нападају као на оне који су стекли Духа Светог. И Сам Господ наш је, пошто је при крштењу на Њега сишао Дух Свети у облику голуба, био одведен Духом у пустињу да Га ђаво куша. Он Га је искушао свим својим искушењима, али ни у чему није могао успети против Њега, као што пише у Јеванђељу од Луке: „И када заврши ђаво све кушање, отиде од Њега за неко вријеме“ (**Лука 4, 13**). И Господ Исус се вратио у Галилеју у сили Духа. Тако и све који се, по пријему Духа, боре и побеђују, Дух Свети укрепљује и даје им силу да победе свако искушење.

59. Серафим кога је видео пророк Језекиљ (**Језекиљ глава 1**) јесте изображење верних душа, које се подвизавају да достигну савршенство. Он је имао шест крила пуних очију, затим четири лица која гледају на четири стране: једно, које личи на лице човека, друго на лице телета, треће на лице лава, и четврто на лице орла. Прво лице серафимово, лице човека, означава верне који живе у свету и испуњавају заповести које важе за њих. Ако неко од њих оде у монаштво, поприма изглед телета стога што почиње да носи теже напоре у испуњавању монашких правила и вршењу телесних подвига. Ко излази у усамљеност, усавршивши се у поретку општежића, и ступа у борбу са невидљивим демонима, постаје сличан лаву, цару дивљих звери. А када победи невидљиве непријатеље и завлада над страстима, потчинивши их себи, биће уздигнут на горе Духом Светим и видеће божанствена виђења. Тиме ће постати сличан орлу - његов ум ће тада видети све што са њим може да се деси са шест страна, постајући сличан оним шесторим крилима пуних очију. Тако ће он постати у потпуности духовни серафим и наследити вечно блаженство.

60. Чистота, непрестани и непромењиви мир, потпуно милосрђе и остале прекрасне врлине, које се венчавају благословом, сачињавају заповести Божије. Старајте се да испуните све наредбе Духа, којима ће оживети душе ваше, и којима примате Господа у себе. Оне су сигуран пут. Без чистоте тела и срца нико не може бити савршен пред Богом. Зато је и речено у светом Јеванђељу: „Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети“ (**Матеј 5, 8**). Савршенство се рађа од чистоте срца. У срцу се налази и природно добро и неприродно зло. Од зла се рађају душевне страсти: осуђивања, мржња, самоувереност и томе слично. Од природног добра срца рађа се познање Бога (=страх Божији) и светост или чистота душе од свих страсти (=савест). Човеку који се реши да се исправи и почне да избегава свако зло, наоружавши се подвигом плача, скрушеношћу, уздасима, постом, бдењем, сиромаштвом и многим молитвама, помоћи ће Господ Својом благодаћу и избавити га од свих душевних страсти. Многи монаси, ни после дуго времена проведеног у девствености и чедности нису стекли науку о чистоти због тога што су се, презревши савете својих отаца, поводили за жељама свога срца. Из тог разлога њих су савладали зли духови, душегупци, погађајући их скривеним стрелама дан и ноћ, и не дајући им мира ни на каквом месту. Њихова срца су заузета час гордошћу, час таштином, час нечистом завишћу, час осуђивањем, час гневом и јарошћу, час свадљивошћу и многим другим страстима. Њихов удео ће бити са пет лудих девојака, зашто су неразумно поводили све своје време. Они не обуздавају језик, не чувају чистим очи своје, ни тело од похоте, ни срце од прљавштине и сличних мана достојних плача. Због тога се они нечисти задовољавају само једном ланеном хаћином, која је само слика девствености. Због тога се и лишавају Небеског јелеја, неопходног за паљење светилника. Женик им у Своје време неће отворити врата Своје брачне одаје. Он ће им, као што је речено у причи о лудим девојкама, рећи: „Заиста вам кажем, не познајем вас“ (**Матеј 25, 12**). Ово вам пишем из жеље да се спасете, и да постанете слободни и верни, чиста невеста Христова, јер је Он Женик свих душа, како вели апостол Павле: „Јер вас обручих Мужу јединоме, да дјевојку чисту приведем Христу“ (**2. Коринћанима 11, 2**).

61. Злато се много пута чисти огњем како би постало што чистије. На исти начин и Господ, по благодсти Својој, чисти човека многим искушењима, испитује га и чини искусним у борби срца како се више не би враћао на мисли и сећања о неправдама и понижењима којима су га људи подвргавали, већ се смиравао пред Богом и на Њега полагао сву своју наду, будући свагда готов на свако добро

дело пред Богом, као што је рекао пророк Давид: „Готово је срце моје, Боже, готово је срце моје. Запеваћу и певаћу у слави мојој“ (**Псалм 108, 1**). Имајте на уму да ћете бити испитивани извесном братијом, посредством увреда и неправди, или будући подвргавани вређању од стране својих сатрудника. Стога, кад вам се деси нешто слично, стојте чврсто, не бојте се и немојте падати у унијије, већ узносите благодарност Господу за све, зато што без Њега ништа слично не бива. Он то допушта зато што је неопходно да слуге Божије окусе борбу. Јер ко не буде испитан искушењима, трудом, скорбима и невољама од благодости Божије, све док се не навикне да истрајава у добру у свим случајевима - од Њега се неће удостојити части.

62. Стрпљиво подносите беде и невоље на које год наиђете и благодарите за њих Господу са великим смирењем, да бисте окусили радост свога труда слично блаженој Сузани која је показала јуначки отпор, одолела похоти двојице безаконих стараца, претрпела многе беде и муке од њихових клевета: њу је, најзад, Сам Бог узвисио на крају њеног подвига, и поразио све њене непријатеље; слично Текли која је имала у себи још више јуначког духа, и није се плашила ни рана које су јој нанели њени родитељи, ни огња, ни кидања тела, ни зверова: њој је најзад Бог даровао радост у срцу и награду за труд, јер је вером угасила пламтећи огњ, затворила уста крвожедних лавова и посрамила све непријатеље; слично Јосифу, смиреном и пред Богом и пред људима, кога су браћа гонили из зависти што им је био претпостављен по жељи њиховог оца: кад су хтели да пролију његову крв, Божија помоћ га је сачувала, кад су подлегли мржњи и продали га као роба, жена господара код кога је служио га је много мучила, да би се због њених клевета допао и тамнице. Али, Бог га није оставио. Јер он је био уздржљив, кротак, чист, непорочан душом и телом. По Божијем благоволењу он није пао под притиском свих тих незгода, већ их је стрпљиво сносио, полагајући сву наду на Господа. И Бог га је најзад узвисио, поставивши га главом Египта и свих његових области. Он је и браћу своју, који су га мрзели, покорио под ноге своје. Сва ова поменута лица и њима слична нису никада у почетку свога подвига и борбе одбијали част од Бога, него после, пошто их је опробао, очистио помоћу беде и патње, и научио како треба бити истрајан за време борбе. Тек пошто је видео да јуначки подносе беду и патње полагајући наду на Њега, Господ им указује част Својом Божанском помоћу, а њихове мрзитеље посрамљује и њима их покорав.

63. Истрајте у трпљењу и не дајте да ослабе ваша срца кад наиђе каква беда. За све благодарите да бисте добили награду од Господа. Нека међу свима вама влада мир, истина, љубав према Богу, узајамна благодонаклоност. Нека су далеко од вас раздор, клевета, спорови, зла завист, непослушност, гордост, увреде, подсмевање, таштина, мржња, недружељубље. У обитељ у којој се појаве такви покрети, усељава се гнев Божији. Знајте да је наш живот на овом свету веома кратак. Штедите га и не трошите га у нераду. Пазите да вас смртни час не затекне у време кад се гневите један на другога, да се не бисте убројали у човекоубице по Писму: „Сваки који мрзи на брата свога јесте човекоубица; а знате да ниједан човекоубица нема вечни живот који остаје у њему“ (**1. Јованова 3, 15**). Штедите једни друге да поштеди и вас Бог. „Опраштајте, и опростиће вам се“ (**Лука 6, 37**). Ко претрпи клевете, нека се радује, и нека све своје преда Господу, који је праведни Судија и Наградодавац; а ко оклевета ближњег, нека се пожужи да се смири пред Господом, и нека тражи опроштај од свога ближњег, да би га Господ поштедео. Чувајте се да вас залазак сунца не затекне у гневу, као што нас учи Писмо (**Ефесцима 4, 26**). Зле помисли које вас муче са кореном вадите из срца, да бисте истребили сваки заматак недружељубља. Њихов корен је мржња и завист. Те две страсти поседују највеће зло, мрско и Богу и људима. Због тога верујућем или слузи Божијем не приличи да их има. Нека се нико од вас не хвали по својој глупости, говорећи: „Ја сам надвладао тог брата и нема му милости.“ Онај који тако замишља и говори нека зна да је предао своју душу у руке смрти. Његово наслеђе биће место плача и шкргута зуба, неуспављивог црва и неугасивог огња.

64. Пробудимо се из сна, док се још налазимо у овом телу. Уздахнимо због себе самих, и оплакујмо себе из свег срца дан и ноћ, да бисмо се избавили од оног страшног мучења, стењања, плача и туге којима неће бити краја. Уклонимо се од широких врата и пространог пута који води у погибао, мада многи њиме иду. Уђимо на уска врата и пођимо тесним путем који води у живот, иако њиме иду само малобројни. Они који иду овим путем прави су посленици и добиће своју награду за свој труд са радосћу наследивши Царство. Онога ко још није сасвим спреман за Царство, молим да се не предаје нераду све док још има времена, како се у време невоље не би нашао без јелеја. Јер тада га неће моћи купити, као уосталом ни пет лудих девојака. Оне су тада са плачем узвикнуле: „Господару, Господару! Отвори нам.“ А Он одговарајући рече им: „Заиста вам кажем, не познајем вас“ (**Матеј 25, 11-12**). То им се десило једино због лењости. И потом, премда се пробудише и растрчаше, не нађоше никакве користи, јер је господар дома већ био устао и закључао врата, као што је написано. Навешћу вам и други сличан пример. Ушавши у ковчег са својим синовима и њиховим женама, и са свим осталим што је било са њим, Ноје је закључао врата због воде потопа која је послана на оне који чине зло, и више их није отварао да синовима не би допустио да виде ужасан призор кажњавања нечастивих. Исто тако ни зли, по закључавању врата, више нису могли да уђу и да буду са праведнима, већ су сви погинули од воде због своје лењости и непокорности. Јер Ноје их је током триста година, све док је градио ковчег, призивао на бољи живот, а они не мараху, нити га слушаху - због тога су и погинули.

65. Држите братство на једном месту и уређујте га у миру, једномислију, смирењу, страху Божијем и молитвама. Тада ће се савршено међу вама пројавити благо дома Божијег, и ви ћете га имати са радошћу и весељем. Осим тога, красите се вером, надом, љубављу, смирењем, страхом, расуђивањем, побожношћу, миром, љубављу према братији. Јер ко све ово има, обучен је у брачну одећу и ходи у заповестима Духа. Истрајте у сваком смирењу и трпљењу, да би се од вас удаљиле страсти.

66. Ко буде ходио по вољи Божијој, која је слађа од меда и пуна сваке радости, биће крепљен и помаган. Она ће његову душу упутити на дивна дела и пред њим припремити пут који је Господу угодан. Тада му се неће моћи успротивити ни један непријатељ, зато што ходи по вољи Божијој. Ко се, међутим, управља по својој вољи, ни у чему неће имати Божију помоћ, већ ће бити остављен демонима који ће се настанили у његово срце, ни дан ни ноћ му не дајући мира. Они ће га учинити слабим и немоћним у свим делима, како спољњим, тако и унутарњим, и много другог погубног и штетног ће навести на њега. Ђаво понекад у њих уноси радост и весеље. Међутим, у томе нема праве радости, већ само туге и жалости. У ономе што личи на радост нема истине, већ се ради о привиду, будући да није од Бога. Воља која дејствује у човеку јесте тројака: прва је од ђавола, друга од човека, трећа од Бога. Прве две Богу нису угодне, већ само она која долази од Њега. Испитајте сами себе, одбаците све што је туђинско, и само вољу Божију завољите. Јер није мала ствар за човека да стално и у свему упознаје вољу Божију. Уверавам вас да онај ко не остави вољу срца свога, не одрекне се потпуно од самога себе, не одбаци од себе све своје имање и богатство, и не покори се Господу кроз послушање својим духовним оцима - неће моћи да спозна вољу Божију, нити да је испуни, већ ће бити лишен и последњег благослова.

67. Господ нам није рекао да ћемо овде бити награђени, него да ће овде бити искушења, тескобе, муке и патње, а тамо награда. Овај живот је пун подвига и искушења.

68. Ако будете трпељиви, послушни и покорни својим оцима Господ ће вас наградити прекрасним ударјем. То је труд који се помиње пред лицем Господа. Ко се повинује својим оцима, повинује се и Господу. А ко се повинује Господу, и својим оцима се повинује.

69. Пре свега, треба да верујемо у Господа нашег Исуса Христа да му се поклањамо и да смо му послушни, творећи Његову вољу у свако време и у сваком тренутку.

70. Ходимо у страху Господњем, као што нам је и наложено: „Градите спасење своје са страхом и трепетом“ (**Филипљанима 2, 12**). Страх Господњи из душе искорењује сва лукавства и грехе. Ко се не боји Бога, лако пада у многа зла. Страх Господњи чува и ограђује човека, све док са себе не збаци ово тело, као што је писано: „Страха ради Твога, примисмо у утробу, поболесмо и родисмо Дух спасења“ (**Исаија 26, 18**).

71. Ко је незлобив, савршен је и богоподобан. Он је испуњен радошћу и у њему борави Дух Божији. Као што огањ сагорева велике шуме уколико се занемари, тако и злоба која се пусти у срце, погубљује душу, оскрнављује тело, и приноси много неисправних помисли: побуђује на непријатељство, раздор, метеж, завист, мржњу и сличне зле страсти, које оптерећују тело и доносе му болест. Пожурите да стекнете незлобивост и простосрдечност светих да би вас Господ наш Исус Христос примио код Себе, и да би сваки од вас са радошћу могао рећи: „Примио си ме због незлобивости и поставио ме пред лицем Твојим заувек“ (**Псалам 41, 12**).

72. Бог преко пророка говори: „На кога ћу погледати, ако не на кротког и ћутљивог, и на онога који се боји речи Мојих“ (**Исаија 66, 2**). А, у Јеванђељу Господ наш говори: „Научите се од Мене, јер сам Ја кротак и смирен срцем, и наћи ћете покој душама својим“ (**Матеј 11, 29**). Према томе, стекните смирење и немојте ходити са гордошћу срца, својственом ђаволима. Онај који ходи са гордошћу срца, судеоник је ђавола. Високоуман човек је свима мрзак зато што су му дела разметљива. Због тога он упада у многе грехе. Сви греси су мрски пред Богом, али је од свих најмрскија гордост срца. Ко уразумљује или саветује гордога, личи на онога који сипа воду у пробушени сасуд или који прича птици у лету. Људе горде срцем Бог ненавиди, а смирена и скрушена срца неће понизити. Сама љубав Божија, која нам је сишла одозго, смирила се до крајњег степена. Завољимо смирење да бисмо могли узвикивати: „Види смирење моје и труд мој, и остави све грехе моје“ (**Псалам 25, 18**).

73. Не идите за похотом очију својих, нити се ослабљујте срцем. Јер зла похота развраћа срце и помрачује ум. Идите даље од ње да се на вас не би прогневио Дух Божији Који живи у вама. Подвизавајмо се за чистоту до смрти и на сваки начин се чувајмо од скверне похоте: нарочито се чувајмо гледања женске лепоте. Немојмо бити робови нечистих страсти и срамне похоте, које Бог ненавиди. Име Бога напишите пред очима срцаца својих како би у вама непрестано одјекивало: „Ви сте храм Бога живог“ (**2. Коринћанима 2, 16**) и место обиталишта Духа Светог. Ко је обузет нечистом похотом, пред Богом је сличан стоци лишеној разума, по речи

псалмопојца, Светог Давида пророка (**Псалам 49, 13**). Стога, замрзимо непристојно око и тражимо чистоту, јер је она слава анђела Божијих. Уколико, пак, по наговору ђавола и паднемо, устанимо покајањем и приступимо Ономе који је дошао да тражи овцу која је изгубљена у греху (**Лука 15, 4**).

74. Ко не може да чува своја уста и језик, нека се барем побрине да није многоречит (**Јов 11, 3**). Чувај се човече, успостави власт над језиком својим и не множи речи, да не би умножио грехе. Положи прст на уста своја и узду на језик свој, зато што многоречити човек у себи не оставља места Духу Светоме. Ако те искушеник у разговору запита за нешто спасоносно за душу, одговори му; а ако пита о нечему од чега нема користи, буди као глуп који не чује и као нем који не говори.

75. Натерајмо се да поставимо јаку стражу око својих уста, како ни о коме не бисмо говорили ништа рђаво. Јер ружна реч је гора од отрова. Све се ране залече, а рана од језика је неизлечива. Језик неопрезног оговарача покреће ђаво. Он је отровнији од змијског језика, зато што буди свађу и огорчена непријатељства међу братијом, сеје пометњу и злобу међу мирнима и растура великобројне заједнице. Чувајте се, дакле, осуђивања других и придржавајте се ћутања. Ко воли ћутање, борави близу Бога и Његових анђела, и његово је место на висини. Господ је рекао да ће чувати твоје путеве уколико будеш чувао своја уста (**Приче Соломонове 13, 3**).

76. Свето Писмо нас учи да има две врсте стида: од једног се рађа грех, а од другога произилази слава и благодат (**Премудрости Исуса, сина Сирахова 4, 23-25**). Стид од чињења греха јесте прави и спасоносни стид, а стид из кога се рађа грех омета испуњавање заповести Божијих. Немој се стидети да чиниш оно што је сагласно са вољом Божијом, и немој крити дело истине. Не бој се објављивати учење Господње, или речи мудрости, и немој се стидети да откриваш грехе своје духовноме оцу.

77. Побуђен сажалењем према нашим душама, Господ наш у Јеванђељу вели: „Тешко вама кад стану сви добро говорити о вама“ (**Лука 6, 26**), „а славу која је од јединога Бога не тражите“ (**Јован 5, 44**). И тако, подвизавајмо се до саме смрти противећи се таштини и одсецајући њене љуте изданке, како не бисмо били доведени до погибли. Бежи од таштине, јер су многи пали због ње. Она човека побуђује на велики труд: пост, молитве, учестана ноћна бдења, давање милостиње пред људима, и много слично томе. Међутим, човек од свега тога не постиже ништа осим срамоте и прекора. Не старајмо се да покажемо на себи било шта значајно, да не бисмо због тога погинули, или се заплели у мреже таштине. Јер демона таштине има необично много. Више се трудимо да стекнемо славу светих и њихово сиромаштво, да бисмо заслужили ону слатку похвалу Божију: „Блажени сиромашни духом, јер је њихово Царство Небеско“ (**Матеј 5, 3**).

78. Господ наш Исус Христос је у Свом Јеванђељу рекао: „Трпљењем својим спасавајте душе своје“ (**Лука 21, 19**), и још: „Који претрпи до краја, тај ће се спасти“ (**Матеј 10, 22**). Са каквом онда само ревношћу треба да се потрудимо и претрпимо да бисмо достигли оно што нам је припремљено на небесима? Уосталом, немојмо се хвалити све док не доспемо до проливања крви. Јер ниједан уметник се не хвали својим делом пре него што га заврши. Блаженим треба називати само онога који је победу стекао трпљењем. У своје време он ће бити прослављен горе, као и Лазар.

79. Псалмопојца Давид је рекао: „Слатке су грлу моме речи Твоје, слађе од меда устима мојим“ (**Псалам 119, 103**), и још: „Одлуке Божије су... драже од драгог камења“ (**Псалам 19, 9-10**). Истински је блажен онај који бди и испуњава заповести Господа нашег Исуса Христа, све док не достигне истинско познање, на основу кога може рећи: „Дивим се Твом познању о мени“ (види **Псалам 139, 6**). Бој се неверја, да се Онај Који нас је саздао не би прогневио. Ко истину проповеда неверноме, прекорев га или поучава, личи на човека који драгоцене перле баца у дубину мора. Насупрот томе, реч Господња улази у душу верујућег као што вода брзо тече по стрмој земљи.

80. Будимо бодри и стално загревајмо благу ревност у дому ума свога, да нас не назову немарним и лењивим. Над ревносним и бодрим страсти никад неће завладати. Уколико он понекад и посрне због замки кушача, ревност и бодрост ће га одмах подигнути. Безбрижни, пак, и немарни, који нема ревности за богоугађање, неће ни приметити кад падне по ђаволском искушењу, зато што је срце његово жестоко као камен. Он је сличан укроћеној и заузданој мазги, на коју сваки заседа без њеног противљења. Над таквом врстом људи ђаво извршује све своје прохтеве и целокупну своју поквареност. Он их вуче где год хоће, све док се не преврши њихова неправда, и не умру са плачем и јецањем. Немаран личи на разваљени дом чији су становници растерани, који је свима одвратан и проклет, будући боравиште гуја, скорпија и зверова. О њему се нико не стара, јер је разваљен и запустео. Такво је стање немарног. Побрините се да очувате ревност и никада је не напуштајте, да не бисте пали под власт непријатеља. Та прекрасна ревност и брига човека подижу од свих падова и повреда и штите га, те он постаје место покоја Духу Светом. Он ће срећно довршити свој пут и удостојити се да у миру уђе у покој светих.

81. Чули смо да је блажени Павле, дошавши до расуђивања о девствености, рекао: „Немам заповести Господње“ (**1. Коринћанима 7, 25**). Он није имао заповести стога што не могу сви понети то тешко бреме. Оно је, наиме, остављено слободном избору оних који имају силе да га понесу. Нека се нико од девственика не хвали девственошћу зато што је она благодат самог Бога. Девственост од себе удаљује женска осећања, телесне помисли, гордост срца и љубав према свему што је ђаволско. Она далеко од себе одгони непомирљиво роптање, мржњу према људима и светску славу, будући марљива за богослужење уздржаног језика. Она стомак кажњава постом. Украшена свим тим, она је жртва без порока и скверни. Уколико се, пак, девствена душо, будеш старала о многим јелима и ако се будеш дивила себи, будући заузета сама собом, бићеш посрамљена у свим делима својим. Уколико не будеш чувала свој језик, бићеш пуста за све време свог живота, и твој велики труд ће бити узалудан.

82. Праведно ходимо путем којим су ишли свети, о којима је написано: „Блажени су непорочни на путу, који ходе у закону Господњем“ (**Псалом 119, 1**), то јест у чистоти тела, у чистоти језика, у чистоти очију, у чистоти руку, у чистоти ушију, у чистоти ногу, са исправним помислима пред Богом и у чистоти срца у међусобном односу, као што говоримо у молитвама: „Срце чисто учини у мени, Боже, и дух исправан обнови у унутрашњости мојој“ (**Псалом 51, 10**).

НАСТАВИЋЕ СЕ